

Jak przygotować uczniów (i siebie samych) do pisania wypracowania opartego na wierszu?

Zmiany w informatorze

	6	Nr strony/stron w Informatorze	Zakres zmiany
		26–27	W tematach wypracowania nie wskazuje się tytułu lektury obowiązkowej.

1. Tabela 8. otrzymuje następujące brzmienie:

TABELA 8. DOBÓR UTWORÓW LITERACKICH W ZALEŻNOŚCI OD TEKSTU WSKAZANEGO W TEMACIE WYPRACOWANIA

	TEKST 1. (wskazany w temacie wypracowania)	TEKST 2. (do wyboru przez zdającego)
1.	lektura obowiązkowa – utwór epicki albo dramatyczny (do wyboru przez zdającego)	<ul style="list-style-type: none"> • inna lektura obowiązkowa – utwór epicki albo dramatyczny <i>albo</i> • lektura uzupełniająca – utwór epicki albo dramatyczny <i>albo</i> • utwór literacki niebędący lekturą <i>albo</i> • dowolny utwór poetycki
2.	wiersz podany w całości	lektura obowiązkowa – utwór epicki albo dramatyczny (do wyboru przez zdającego)

Oznacza to, że temat z wierszem **może** pojawić się na maturze podstawowej.

Czy można nauczyć się interpretacji wiersza?

Moim zdaniem niekoniecznie, ale można z niego „wyczytać” treści oczywiste.

Propozycje z Informatora:

Człowiek w poszukiwaniu swojego miejsca na ziemi.

W pracy odwołaj się do:

- **wybranej lektury obowiązkowej – utworu epickiego albo dramatycznego**
- sensu wiersza *Pan Cogito – powrót* Zbigniewa Herberta
- wybranych kontekstów.

Zbigniew Herbert

Pan Cogito – **powrót**

1

Pan Cogito

postanowił wrócić
na kamienne łono
ojczyzny

decyzja jest dramatyczna
pożaluje jej gorzko

nie może jednak dłużej
znieść zwrotów kolokwialnych
– comment allez-vous
– wie geht's
– how are you

pytania z pozoru proste
wymagają zawilej odpowiedzi

Pan Cogito zrywa
bandażę życzliwej obojętności
przestał wierzyć w postęp
obchodzi go własna rana

wystawy obfitości
napawają go złudzeniem

przywiązał się tylko
do kolumny doryckiej
kościółka San Clemente
portretu pewnej damy
książki której nie zdążył przeczytać
i paru innych drobiazgów

a zatem wraca
widzi już
granice
zaorane pole
mordercze wieże strzelnicze

gęste zarośla drutu
bezszelestne
drzwi pancerne
zamykają się wolno za nim

i już
jest
sam
w skarbcu
wszystkich nieszczęść
2
więc po co wraca
pytają przyjaciele
z lepszego świata

mógłby tutaj pozostać
jakoś się urządzić

ranę powierzyć
chemicznym wywabiaczom
zostawić w poczekalni
wielkich portów lotniczych
więc po co wraca
– do wody dzieciństwa
– do splątanych korzeni
– do uścisku pamięci
– do ręki twarzy
spalonych na rusztach czasu
pytania z pozorów proste
wymagają zawilej odpowiedzi
może Pan Cogito wraca
żeby dać odpowiedź
na podszepty strachu
na szczęście niemożliwe
na uderzenie zniecka
na podstępne pytanie
[1983]

Zbigniew Herbert, Pan Cogito – powrót, [w:] tegoż, Raport z oblężonego miasta, oprac. Małgorzata Mikołajczak, Wrocław 2019.

Przykładowe wypracowanie

[Informator EM2023 język polski PP.pdf \(cke.gov.pl\)](#)

Strona 225

Ocena:

- 1. Spełnienie formalnych warunków polecenia: 1 pkt** – wypracowanie spełnia formalne warunki:
  - nie zawiera błędu kardynalnego
  - znajduje się w nim odwołanie do lektury obowiązkowej (*Przedwiośnia* Stefana Żeromskiego)
  - w całości dotyczy problemu wskazanego w poleceniu
  - jest wypowiedzią argumentacyjną.
- 2. Kompetencje literackie i kulturowe: 16 pkt**
  - przywołane utwory wykorzystane w pełni funkcjonalnie; funkcjonalna analiza zagadnienia wyborów dokonywanych przez człowieka (powrotu do ojczyzny – miejsca bliskiego, choć mniej atrakcyjnego niż te, które opuszcza, aby wrócić) w wierszu Zbigniewa Herberta; równie funkcjonalna analiza wyborów dokonywanych przez Cezarego Barykę, bohatera *Przedwiośnia* Stefana Żeromskiego
  - funkcjonalnie wykorzystano również dwa konteksty interpretacyjne (literacki – odwołania do utworów romantycznych i fraszek Jana Kochanowskiego, biograficzny – wykorzystanie wiedzy o życiu Jana Kochanowskiego)
  - bogata argumentacja
  - wypowiedź świadczy o erudycji zdającego.

Przypomnijmy KLiK

Funkcjonalność wykorzystania utworów wskazanych w poleceniu (lektury obowiązkowej oraz innego utworu literackiego).	Poziom argumentacji wypowiedzi; erudycyjność wypowiedzi	Liczba punktów	Błędy rzeczowe
Dwa utwory wykorzystane w pełni funkcjonalnie.	<ul style="list-style-type: none"> Bogata argumentacja. Funkcjonalne wykorzystanie dwóch kontekstów. Wypowiedź świadczy o erudycji zdającego. 	16 pkt	Za każdy błąd rzeczowy należy odjąć 1 pkt od ogólnej liczby punktów przyznanych za KLiK (od 0 do 16; bez punktów ujemnych).
	<ul style="list-style-type: none"> Zadawalająca argumentacja. Co najmniej jeden kontekst wykorzystany funkcjonalnie. 	15 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> Zadawalająca argumentacja. W pracy kontekst/konteksty wykorzystano częściowo funkcjonalnie. 	14 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> Powierzchnowa argumentacja. W pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstów. 	13 pkt	
Jeden utwór wykorzystany w pełni funkcjonalnie, a drugi – częściowo funkcjonalnie.	<ul style="list-style-type: none"> Bogata argumentacja. Funkcjonalne wykorzystanie dwóch kontekstów. Wypowiedź świadczy o erudycji zdającego. 	12 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> Zadawalająca argumentacja. Co najmniej jeden kontekst wykorzystany funkcjonalnie. 	11 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> Powierzchnowa argumentacja. W pracy kontekst/konteksty wykorzystano częściowo funkcjonalnie. 	10 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> Powierzchnowa argumentacja. W pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstów. 	9 pkt	
Dwa utwory wykorzystane częściowo funkcjonalnie.	<ul style="list-style-type: none"> Trafna argumentacja. Funkcjonalne wykorzystanie dwóch kontekstów. Praca zawiera fragmenty erudycyjne. 	8 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> Zadawalająca argumentacja. Co najmniej jeden kontekst wykorzystany funkcjonalnie. 	7 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> Powierzchnowa argumentacja. W pracy kontekst/konteksty wykorzystano częściowo funkcjonalnie. 	6 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> Powierzchnowa argumentacja. W pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstów. 	5 pkt	
Tylko jeden utwór wykorzystany częściowo ALBO w pełni funkcjonalnie.	<ul style="list-style-type: none"> Trafna argumentacja. Funkcjonalne wykorzystanie dwóch kontekstów. 	4 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> Zadawalająca argumentacja. Co najmniej jeden kontekst wykorzystany funkcjonalnie. 	3 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> Powierzchnowa argumentacja. W pracy kontekst/konteksty wykorzystano częściowo funkcjonalnie. 	2 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> Powierzchnowa argumentacja. W pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstów. 	1 pkt	
Zaden utwór nie został wykorzystany przynajmniej w części funkcjonalnie.		0 pkt	

Temat:

Człowiek – zmagający się z losem samotnik poszukujący swojej drogi życiowej.

W pracy odwołaj się do:

- wybranej lektury obowiązkowej – utworu epickiego albo dramatycznego
- sensu wiersza *Do samotności* Adama Mickiewicza
- wybranych kontekstów.

Adam Mickiewicz
Do samotności

Samotności! do ciebie biegnę jak do wody
Z codziennych życia upałów;
Z jakąż rozkoszą padam w jasne, czyste chłody
Twych niezgłębionych kryształów.

Nurzam się i wybijam w myślach nad myślami,
Igram z nimi jak z falami:
Aż ostygły, znużony, złożę moje zwłoki –
Choć na chwilę – w sen głęboki.

Tyś mój żywioł: ach, za cóż te jasnych wód szyby
Studzą mi serce, zmysły zaciemniają mrokiem,
I za cóż znowu muszę, na kształt ptaka-ryby,
Wyrywać się w powietrze, słońca szukać okiem?

I bez oddechu w górze, bez ciepła na dole,
Równie jestem wygnańcem w oboim żywiole⁷.

Adam Mickiewicz, *Do samotności*, [w:] tegoż, *Wybór poezji*, Wrocław 1997.

Przykładowe tematy:

Rola autorytetów w kształtowaniu osobowości młodego człowieka

W pracy odwołaj się do:

- ✓ wybranej lektury obowiązkowej,
- ✓ sensu wiersza *Pan od przyrody* Zbigniewa Herberta,
- ✓ wybranych kontekstów

Temat z N.E

Człowiek szukający ocalenia w czasie wojny.

W pracy odwołaj się do:

- ✓ wybranej lektury obowiązkowej,
- ✓ sensu wiersza *Wyroki* Krzysztofa Kamila Baczyńskiego
- ✓ wybranych kontekstów

Proponowane tematy

Człowiek poszukujący swojej drogi w życiu.

W pracy odwołaj się do:

- ✓ wybranej lektury obowiązkowej,
- ✓ sensu wiersza *Droga niewybrana* Roberta Frosta
- ✓ wybranych kontekstów

Wartości, dla których człowiek gotów jest poświęcić życie

W pracy odwołaj się do:

- ✓ wybranej lektury obowiązkowej,
- ✓ sensu wiersza *Nic więcej* Władysława Broniewskiego,
- ✓ wybranych kontekstów

Dom - symbol bezpieczeństwa i tęsknot człowieka.

W pracy odwołaj się do:

- ✓ wybranej lektury obowiązkowej,
- ✓ sensu wiersza *Pierwsza przechadzka* Leopolda Staffa,
- ✓ wybranych kontekstów

A teraz nieco inaczej. Szukamy tematu do wiersza, który interpretujemy w klasie:

***Nie wierzę w nic* Kazimierz Przerwa Tetmajer**

Motywy w wierszu:

dekadentyzm,

nihilizm,

brak wpływu na własne życie

konieczność

Temat: **Człowiek – istota niemająca wpływu na swoje życie.**

***Do prostego człowieka* Julian Tuwim**

Motywy w wierszu:

wojenna propaganda,

przeciwieństwo tyrteizmu,

rola prostego człowieka,

odmowa w uczestniczeniu w wojnie

Temat: Obowiązki człowieka wobec ojczyzny

Gdzie szukać natchnienia? 😊

Tematy na ustny polski z poprzednich lat:

- ✓ Czy literatura może dać młodemu człowiekowi drogowskazy życia? Omów temat na podstawie wiersza Anny Kamieńskiej "Hiob i młodzienc".

- ✓ Motyw labiryntu jako życie człowieka. Omów zagadnienie na przykładzie wiersza Czesława Niemena "Te korytarze" i innego tekstu kultury
- ✓ Co decyduje o ludzkim losie? Odnies się do wiersza Kamila Krzysztofa Baczyńskiego "Historia" i do innych tekstów kultury.
- ✓ W jaki sposób twórcy pokazują marzenia? Odwołaj się do wiersza „Trzeba marzyć” Jonasza Kofta i innych tekstów kultury.